

SM / Hallinto- ja kehittämisosasto

Poliisiosaston lausunto

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa valtioneuvoston kaupan tulevaisuusselonteon luonnokseen. Lausuntojen näkökulmissa pyydettiin huomioimaan kaupan toimialan muutostilanne Suomessa ja globaalisti tulevan 10 vuoden aikajänteellä sekä selonteon laatimisen rajaus, joka on myös liitteenä.

Lisäksi lausunnoissa pyydettiin huomioimaan, että kyseessä on valtioneuvoston selonteko, jossa kehittämissuhteet keskittyvät valtion hallinnon toimiin.

Poliisiosasto lausuu asiasta seuraavaa:

Turvallisuus

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen yhteiskunnassa kuuluu poliisille. Poliisin tehtävänä on siis vastata yleisten paikkojen järjestyksestä ja turvallisuudesta. Tässä tehtävässä poliisi toimii yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.

Selonteossa kohdassa 7.2 on nostettu esille kaupan alan työntekijöiden työturvallisuus. Kaupan alalla on todettu vuonna 2020 asiakkaiden häiriökäyttäytymisen lisääntyneen jopa 50 prosenttia ja anastusrikosten 10-20 prosenttia toimipaikasta riippuen. Kauppojen laajentuneiden aukioloaikojen myötä yhä useampi kaupan alan työntekijä tekee työtä myöhään illalla tai öisin.

Kaupan toimialalla käytetään turvallisuuden lisäämiseksi yksityisiä vartiointiliikkeiden palveluja. Turvallisuuteen ja väestöpohjaan liittyvien alueellisten erojen vuoksi tulisi pohtia, tulisiko joillain alueilla rajoittaa aukioloaikoja tai tiettyjen palvelujen tarjontaa. Muiden asiakkaiden ja henkilökunnan vähäisyys saattaa aiheuttaa uhkia rikollisuudelle ja on mahdollista, että häiriöt lisääntyvät. Kaupan alalla on pohdittu asiaa työntekijöiden ja asiakkaiden turvallisuus edellä. Paikallistasolla tulisi tehdä analyysiä siitä, milloin häiriökäyttäytyminen lisääntyy siinä määrin, ettei mahdollisesti pidemmästä aukiolosta saatava hyöty enää vastaa haittoja.

Mitä enemmän kaupan alalla on valikoimassa esimerkiksi erilaisia alkoholijuomia tai mahdollisesti lääkkeitä, sitä todennäköisemmin näistä seuraa myös haasteita turvallisuudelle tulevaisuudessa. Erilaiset kiinteät turvallisuusratkaisut voisivat muuttaa tilannetta varsin nopeasti kaupan ja sen työntekijöiden eduksi. Tiedetyt tuotteet tulisi saattaa kauppalikkeissa lukittujen tilojen taakse ennalta sovittujen kellonaikojen mukaan. Myös tekniikan hyödyntämistä laajemminkin kaupan alalla tulisi pohtia. Olisiko tiettyjen tuotteiden saantia mahdollista automatisoida, jolloin maksu suoritettaisiin ennen tuotteen saantia.

Rahapelit

Selontekoluonnoksessa käsitellään rahapelejä kaupan alan erityiskysymyksenä lääkkeiden, alkoholin ja tupakan rinnalla. Rahapelilainsäädäntö kuuluu sisäministeriön toimialaan. Poliisiosasto toteaa, että sillä ei ole ollut jäsentä selontekoluonnoksen valmistelua varten asetetuissa toimielimissä, mutta työ- ja elinkeinoministeriö on kutsunut poliisiosaston edustajan erikseen ohjausryhmän 16.11.2021 pidettyyn kokoukseen sekä eräisiin työpajoihin ja kuulemistilaisuuksiin kaupan alan erityiskysymyksiä käsiteltäessä. Poliisiosaston edustaja toi ohjausryhmän kokouksessa esille rahapelitoimintaan ja yleisemmin rahapelijärjestelmään liittyviä näkökohtia. Lisäksi ministeriö on

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

toimittanut rahapelejä koskevia huomioita kirjallisesti valmistelun eri vaiheissa sekä suoraan työ- ja elinkeinoministeriölle että ohjausryhmässä edustettuna olleen sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä. Osa poliisiosaston esille nostamista seikoista on huomioitu selontekoluonnoksessa.

Selontekoluonnoksen mukaan lääkkeet, alkoholi, tupakka ja rahapelit ovat erityisiä kulutushyödykkeitä, joiden osalta kansalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden turvaaminen on ollut Suomessa ensisijainen politiikkaa ohjaava tavoite. Lisäksi selontekoluonnoksessa todetaan, että alkoholin myyntiä ja rahapelaamista ei pyritä kieltämään, vaan tavoitteena on vähentää niistä syntyviä haittoja. Poliisiosasto toteaa, että rahapelipolitiikan ja -lainsäädännön tavoitteena on paitsi vähentää, myös ehkäistä rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Lisäksi arpajaislaissa on säädetty tavoitteeksi taata arpajaisiin osallistuvien oikeusturva sekä estää arpajaisiin liittyvät väärinkäytökset ja rikokset.

Selontekoluonnoksessa käsitellään rahapelikulutuksen ja rahapelituoton muutoksia. Poliisiosasto katsoo, että luonnoksessa olisi syytä mainita myös vuoden 2022 alusta voimaan tullut arpajaislain uudistus (HE 135/2021 vp). Täydennys voitaisiin toteuttaa esimerkiksi lisäämällä lauseen ”Lisäksi nykyistä rahapelijärjestelmää on tarkasteltu vastuullisuustoimien ja rahapelien haittojen näkökulmista.” jälkeen seuraava virke: Vuoden 2022 alusta voimaan tulleella arpajaislain uudistuksella toteutettiin useita haittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen liittyviä toimenpiteitä, joiden arvioidaan vaikuttavan rahapelikulutukseen.

Selontekoluonnokseen sisältyy kirjaus, jonka mukaan pidemmällä aikavälillä on tarkoituksenmukaista arvioida, olisiko Veikkaus Oy:n rahoitus jatkossa siirrettävissä valtion budjettiin. Selontekoluonnoksessa todetaan, että tällöin edunsaajien rahoitus ei riippuisi siitä, kuinka paljon suomalaiset pelaavat rahapeleissä. Poliisiosaston näkemyksen mukaan Veikkaus Oy:n tuoton käyttökohteella tai edunsaajien rahoituksen ennakoitavuudella ja vakaudella ei ole välitöntä liittymää kaupan toimialaan, minkä vuoksi asiaa ei tulisi arvioida kaupan toimialan tulevaisuusselonteossa. Poliisiosasto huomauttaa lisäksi, että edellä mainittu selonteon kirjaus on epätasällinen. Kyse ei ole Veikkaus Oy:n rahoituksesta, vaan Veikkaus Oy:n tuotosta, joka tälläkin hetkellä otetaan valtion talousarvioon ja joka käytetään arpajaislaissa säädettyihin käyttötarkoituksiin. Kirjauksella lienee tarkoitettu, että pidemmällä aikavälillä olisi tarkoituksenmukaista arvioida, olisiko Veikkaus Oy:n tuotto siirrettävissä yleiskatteellisena valtion budjettiin.

Kirjauksista tulisi käydä ilmi Liikasen työryhmän tarkastelun kohdistuneen nimenomaan rahapelitoiminnan tuottoon ja sen käyttökohteisiin sekä tuotolla rahoitettujen toimintojen rahoituksen turvaamiseen, ei rahapelijärjestelmään kokonaisuudessaan. Täsmennykset voitaisiin toteuttaa esimerkiksi seuraavasti (yliviivattuna poistoehdotukset ja kursivilla lisäysehdotukset): ”Osana suomalaisen rahapelijärjestelmän kehittämistyötä on myös nostettu esiin erilaisia vaihtoehtoja ~~rahapelijärjestelmän toteuttamiseen~~ *rahapelitoiminnan tuoton osalta Suomessa jatkossa*” ja ”Liikasen työryhmän helmikuun 2021 selvityksessä on myös tarkasteltu rahapelijärjestelmää ja tuotu esiin vaihtoehtoja kehittämistyöhön *rahapelitoiminnan tuoton käyttökohteiden ja valtion talousarvioon ottamisen osalta*”.

Selontekoluonnoksessa viitataan myös valtioneuvoston 26.8.2021 asettamaan määräaikaiseen hankkeeseen ([VNK045:00/2021](#)). Poliisiosasto toteaa, että hankkeen toimikausi on päättynyt 31.12.2021 ja että hankkeessa laadittu, valtioshteereistä muodostuneen hankeryhmän ja parlamentaarisen seurantar ryhmän yhteisymmärrysmuistio rahapelituotoilla rahoitettavien yleishyödyllisten toimintojen uudesta rahoitusmallista julkaistiin 8.2.2022. Uusi rahoitusmalli, jossa Veikkaus Oy:n tuotto otettaisiin yleiskatteellisena valtion talousarvioon ja jossa tuotolla rahoitettuja toimintoja rahoitettaisiin yleiskatteellisista budjettivaroista, on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2024 alusta. Uutta rahoitusmallia koskevan lainsäädännön valmistelu on parhaillaan käynnissä sisäministeriössä ([SM006:00/2022](#)), opetus- ja kulttuuriministeriössä, sosiaali- ja terveysministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriössä. Selontekoluonnosta olisi hyvä päivittää tältä osin.

Selontekoluonnokseen sisältyy myös kirjaus, jonka mukaan toimialalla joudutaan kiinnittämään huomiota elinkeino- ja kilpailupoliittisten näkökulmien lisäksi EU-oikeuden vaatimuksiin. Poliisiosaston näkemyksen mukaan ei ole yksiselitteistä, mitä kirjauksella on tarkoitettu. Rahapelitoiminta on erityislaatuista taloudellista toimintaa eikä kyse ole tavanomaisesta elinkeino- tai kilpailupolitiikasta. Rahapelipolitiikalla ja -lainsäädännöllä ohjataan rahapelijärjestelmää ja niissä huomioidaan EU-oikeuden vaatimukset. Kaupan alan toimijoiden tulee Veikkaus Oy:n asiamehinä toimiessaan noudattaa arpajaislainsäädäntöä, kuten esimerkiksi rahapelaamisen ikäraja, pakollista tunnistautumista ja raha-automaattien omavalvontaa sekä rahapelien markkinointia koskevaa sääntelyä. Lisäksi asiamiespisteissä tapahtuvaan rahapelaamiseen liittyy rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva EU-lainsäädäntö, joka on pantu Suomessa täytäntöön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetulla lailla (444/2017). Luonnoksen perusteella jää epäselväksi, miten kaupan alan tulisi kansallisen arpajais- ja rahanpesulainsäädännön lisäksi kiinnittää huomiota EU-oikeuden vaatimuksiin.

Veikkaus Oy:n asiamiehinä toimivat matkailu-, ravintola-, ja kaupan alan edustajat toivat esille edellä mainitun arpajaislain uudistuksen valmistelun yhteydessä, että asiamiespalkkioiden vähentymisellä voi olla kielteisiä vaikutuksia yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden säilymiselle. Selontekoluonnoksen mukaan kirjallisissa kuulemisissa nostettiin esille, että kaupan alalla on hyvä varautua rahapelitoimintaan liittyvien tuottojen vähenemiseen ja tarpeeseen tarkastella tulojen muodostumista myös tässä kokonaisuudessa. Poliisiosaston näkemyksen mukaan on osin epäselvää, mitä selontekoluonnoksessa tarkoitetaan tarpeella tarkastella tulojen muodostumista. Poliisiosasto huomauttaa, että rahapelitoiminnasta saatava tuotto ei ole peruste ylläpitää yksinoikeusjärjestelmää, vaan se voi olla Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ainoastaan rajoittavan politiikan suotuisa liitännäisseuraus. Tehokkailla rahapelihaittojen ehkäisytoimilla tiedetään olevan yleensä vähentävää vaikutusta rahapelitoiminnasta saataviin tuottoihin. Toisaalta Kilpailu- ja kuluttajavirastokin on todennut, että rahapelaamisen tuottojen väheneminen ei poista ainakaan täysimääräisesti kyseistä rahasummaa kansantaloudesta, vaan suuri osa siitä tulee kulutetuksi muilla markkinoilla, tuoden sitä kautta hyvinvointia ja osittain varoja myös valtiontalouteen.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Erityisasiantuntija

Emilia Hämäläinen

Jakelu SM HKO Hallinto- ja kehittämisosasto

Tiedoksi SM PO Lainsäädäntöyksikkö, Elina Rydman
SM PO Poliisitoiminnan ohjausyksikkö, Juha Tuovinen

VN/13299/2022-SM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: